

N:o 164.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 19 maj 1904.

— — — — Andra Kammaren den 19 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, angående uttagningen till tjänstgöring af icke vapenföra värnpliktige.

(Sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande n:o 5.)

Till Konungen.

Uti en inom Riksdagen väckt motion har gjorts framställning i syfte att förebygga, att ett större antal icke vapenföra värnpliktige, än som motsvarade det verkliga behovet, årligen uttoges till eller bibehölles i tjänstgöring.

I motionen framhålles hufvudsakligen, hurusom uttagning till tjänstgöring af värnpliktige inom ifrågavarande kategori i den utsträckning, som numera efter införandet af 1901 års härordning ägde rum, innebure misshushållning med arbetskraft. Svårighet hade redan å flera lägerplatser yppat sig att, sedan bland de »icke vapenföre» nödigt antal yrkesmän och handräckningsmanskap uttagits, på nyttigt sätt sysselsätta de återstående af dessa värnpliktige. Ett stort antal arbetsdugliga armar rycktes säkerligen på detta sätt bort från de produktiva yrkena utan motsvarande nytta för försvaret, och till denna förlust ur nationalekonomisk synpunkt sällade sig den högst betydande statsutgiften för de »icke vapenföre» underhåll under värnpliktsöfningarna.

Rörande uttagning till tjänstgöring af icke vapenföra värnpliktige har Riksdagen inhämtat följande:

På grund af inskrifningsförordningen inskrifvas »icke vapenföre» dels såsom skrifbiträden, hofslagare, sadelmakare, smeder, bagare, slaktare, skräddare, skomakare m. m., d. v. s. till visst yrke, enligt de närmare föreskrifter, som finnas intagna i en generalorder af den 14 mars 1902, dels såsom militärarbetare. För militärarbetarnes sysselsättande innehåller nämnda generalorder likaledes bestämmelser, enligt hvilka dessa värnpliktige »skola, i den mån de därtill äro användbara, deltaga i nytillverkning, reparationer, rengöring och vård af persedlar och materiel af olika slag, användas såsom handräckning i kasern (barack), läger, förråd o. s. v., såsom markörer under skjutöfningarna och, vid artilleriet, såsom målhandräckning, äfvensom till bevakning, där så är lämpligt, samt i öfrigt beordras till ifrågakommande göromål enligt vederbörande chefs (befälhafvares) bestämmande — allt på det att de vapenföre värnpliktige ej mer, än oundgängligen kräfves, må tagas i anspråk för andra arbeten och handräckningsgöromål än dem, som kunna anses ingå i soldatutbildningen».

I vapenöfningsrapporterna såväl år 1902 som nästlidna år hafva de fleste regementschefer omförmålt den stora nytta de haft af de »icke vapenföre», genom hvilkas befintlighet de vapenföra värnpliktige endast i ringa utsträckning behöft för utförande af handräckningssysslor dragas bort från det rent militära utbildningsarbetet.

Af omförmålda utredning har synts Riksdagen framgå lämpligheten af att äfven icke vapenföra värnpliktige inkallas till värnpliktsöfningarna. De yrkesskickliga bland dessa värnpliktige utgöra hvar för sig en billig arbetskraft till utförande af den mängd nyanskaffnings- och reparationsarbeten å utrustningspersedlar och materiel, som i depåer och å öfningsplatser alltid förekommer; användningen af de icke yrkesskickliga inom nu ifrågavarande kategori till nödiga skrif- och handräckningsgöromål medför stor vinst för de vapenföra värnpliktiges utbildning, i det att härigenom dessa få mera ostördt begagna den korta öfningstiden till militära öfningar.

De af motionären påpekade förhållanden beträffande icke vapenföra värnpliktige synas emellertid erfordra vidtagande af lämpliga åtgärder till förebyggande af att ej nyssnämnda fördelar med de icke vapenföres uttagning till militär tjänst må blifva köpta alltför dyrt samt af att ett stort antal unge män tagas ifrån de närande yrkena och å lägerplatserna, i brist på tillräcklig sysselsättning, vänjas från ordentligt arbete.

Enligt hvad i landtförsvarsdepartementets kommandoexpedition uppgifvits, utgjorde under år 1903 de icke vapenföres antal inom arméen enligt samlingsbeskeden, således vid inryckningen till vapenöfningarna:

vid infanteriet.....	2,861 man
» kavalleriet	251 »
» artilleriet	409 »
» ingenjörstrupperna.....	106 »
» trängen	274 »

eller tillhopa 3,901 man

samt enligt vapenöfningsuppgifterna, således vid vapenöfningarnas slut:

vid infanteriet.....	3,372 man
» kavalleriet	238 »
» artilleriet	477 »
» ingenjörstrupperna.....	125 »
» trängen	279 »

eller tillsammans 4,491 man.

De icke vapenföra värnpliktiges tjänstgöring under nästlidna år har sålunda, efter en kostnad af 1 krona 30 öre per man och dag, medfört en utgift af omkring 950,000 kronor.

För nästkommande år har i statsverkspropositionen de icke vapenföres antal beräknats till 3,800 man med sammanlagdt 653,600 tjänstgöringsdagar, hvilket enligt nyssnämnda beräkningsgrund kommer att för år 1905 medföra en ökning i kostnaden för de värnpliktiges utbildning med 849,680 kronor.

Dessa siffror mana till en viss försiktighet vid inkallande till värnpliktsöfningarna af andra än dem, hvilka med afseende å deras kroppsbeskaffenhet anses kunna fullt tillgodogöra sig den militära utbildningen, och har därför Riksdagen ansett, att »icke vapenföra» värnpliktige icke böra tagas i anspråk för fullgörande af deras värnplikt i vidare mån, än som för utförande af förut omförmälda handräckningsgöromål är oundgängligen nödvändigt.

Motionären har i detta afseende föreslagit att inkalla de icke vapenföra värnpliktige i olika grupper med en kortare, lika tjänstgöringstid för hvarje afdelning. Genom detta förslag, som Riksdagen funnit vara väl värdt beaktande, vinnes likställighet för alla värnpliktige inom ifrågasvarande kategori, men torde förslaget icke kunna förverkligas utan ändring i värnpliktslagen.

I enahanda syfte har vid ärendets behandling inom Riksdagen framställtts förslag om att utaf ifrågavarande kategori värnpliktige årligen uttaga allenast ett visst, efter det förefintliga behovet för hvarje truppförband bestämdt antal. En dylik gallring, hvarvid de till hälsan kraftigaste individerna bland de »icke vapenföre» skulle uttagas men de öfriga frikallas från krigstjänst, borde för undvikande af onödiga resekostnader ske redan vid inskrifningsförrättningarna eller ock, då gällande värnpliktslag synes innebära hinder för ett sådant tillvägagångssätt, vid den läkarbesiktning, som äger rum kort efter de värnpliktiges inställelse till öfningarna.

Vidare har också framkastats den tanken att nedbringa de »icke vapenföres» antal genom en skärpning af föreskrifterna för undersökning af värnpliktiges duglighet till krigstjänst därhän, att en del nu såsom »icke vapenföra» ansedda värnpliktige blefve förklarade oförmögna till krigstjänst.

Slutligen har såsom en utväg till ordnande af denna fråga föreslagits att befria alla »icke vapenföre» från krigstjänst och i dess ställe pålägga dem värnskatt, på sätt som i fråga om de till krigstjänst odugliga förklarade värnpliktige redan föreslagits, samt att å öfningsplatserna lega erforderligt handräckningsmanskap. Emot ett sådant förslag kan dock med fog anmärkas, att det skulle för de värnpliktige medföra en stor frestelse till så kallad simulans, då ju dessa, om det lyckades dem att blifva tillförda kategorien »icke vapenföre», skulle komma i tillfälle att mot erläggande af en ringa värnskatt vinna befrielse från värnpliktens fullgörande.

I saknad af behörig utredning i fråga om behovet af icke vapenföra värnpliktige inom de olika afdelningarna af försvarsorganisationen har Riksdagen emellertid icke ansett sig kunna förorda något visst förslag till lösning af den förevarande frågan, utan får Riksdagen anhålla, det tacktes Eders Kungl. Maj:t efter nödig utredning rörande det antal af icke vapenföre värnpliktige, som bör tilldelas hvarje truppförband samt flottan och kustartilleriet, för Riksdagen framlägga förslag till bestämmelser, hvarigenom möjliggöres, att endast det antal »icke vapenföre», som motsvarar det verkliga behovet, uttages till eller användes i tjänstgöring.

Stockholm den 19 maj 1904.

Med undersätlig vördnad.